

Arhitekturna delavnica v okvirih izvajanja programa Phare v Sloveniji

(Projekt po pogodbi Phare - CBC - Štanjel SL - 9506.03.01.0001)

Štanjel - biser Krasa - je eno izmed najbolj slikovitih naselij v Sloveniji. Ima izjemno bogato kulturno dediščino. Območje zgodovinskega jedra je kulturni spomenik velike nacionalne vrednosti z bogato arhitekturno, arheološko, utrdbeno, grajsko, cerkveno, etnološko in vrtno dediščino. Kljub temu, da je zgodovinsko jedro naselja proglašeno za spomenik državnega pomena, njegova stavbna dediščina nezadržno in sramotno propada.

Arhitekturna delavnica v Štanjelu je potekala v okviru izvajanja programov Phare v Sloveniji. Organizirana je bila v neposrednem sodelovanju s takratnim **Zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine Gorica** za potrebe priprave "Konservatorskega programa" in "Programske zasnove Štanjela". Za strokovno vodenja arhitekturne delavnice je skrbela **Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani**.

Cilji delavnice so bili usmerjeni predvsem v arhitekturno dokumentiranje izbrane stavbne dediščine za katero se je pričakovalo, da bo lahko v bližnji prihodnosti predmet prenove in novih investicijskih vlaganj. Kot dopolnitev in nadgradnjo osnovnega dokumentiranja so študentje pod mentorskim vodstvom izdelali tudi ocene in kriterije za nadaljnje poseganje v obravnavane stavbe oziroma predloge za njihovo varstvo. Na tak način je bilo obdelanih štirinajst (14) stavbnih enot.

Na arhitekturni delavnici so sodelovali študentje četrtega letnika v šolskem letu 1998/1999.

Študentje:

Nada Beseničar	Tanja Radej
Peter Borko	Primož Roškar
Gregor Homšak	Marko Rozman
Maja Matešič	Polona Ruparčič
Petra Medvešček	Sabina Šemrl
Katarina Kern	Borut Šoba
Nika Prešeren	Andreja Troha
Anita Pučko	Christian Volpi

Strokovno vodenje in mentorstvo s strani Fakultete za arhitekturo:

prof. dr. Peter Fister, univ. dipl. inž. arh, asist. dr. Ljubo Lah, univ. dipl. inž. arh.

Koordinacija s strani Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Gorica:

Eda Belingar, dipl. etn.

Demonstratorstvo pri dokumentiranju:

Katja Cimperman, abs. arh., Anton Marn, abs. arh.

Delo na terenu je potekalo v času od 16. novembra do 20. novembra 1998.

Problem zaustavitve propadanja in vračanja življenja Štanjelu je izjemno kompleksen in ga je potrebno reševati celovito. Zagotovo presega ozko arhitekturno-oblikovalsko raven. V zadnjem petdesetletnem obdobju so se prizadevanja države in lokalne ravni v povezavi z oživljanjem Štanjela v večini pogledov izkazala za zelo omejeno uspešna, saj niso bile usmerjene v izoblikovanje dolgoročne razvojne vizije. Posledica tega so bili negativni trendi selitve prebivalstva iz zgodovinskega jedra

Štanjela, preusmeritev investicijskega in razvojnega potenciala v bližnja območja in razvojna neučinkovitost varstvenih in zaščitnih posegov.

Razreševanje problema terja sistemski pristop, kompleksnost izvedbe in sodelovanje najmanj treh ravni akterjev: lokalnega prebivalstva oziroma lastnikov skupaj z lokalnimi oblastmi, države in njenih organov ter različnih strokovnih institucij.

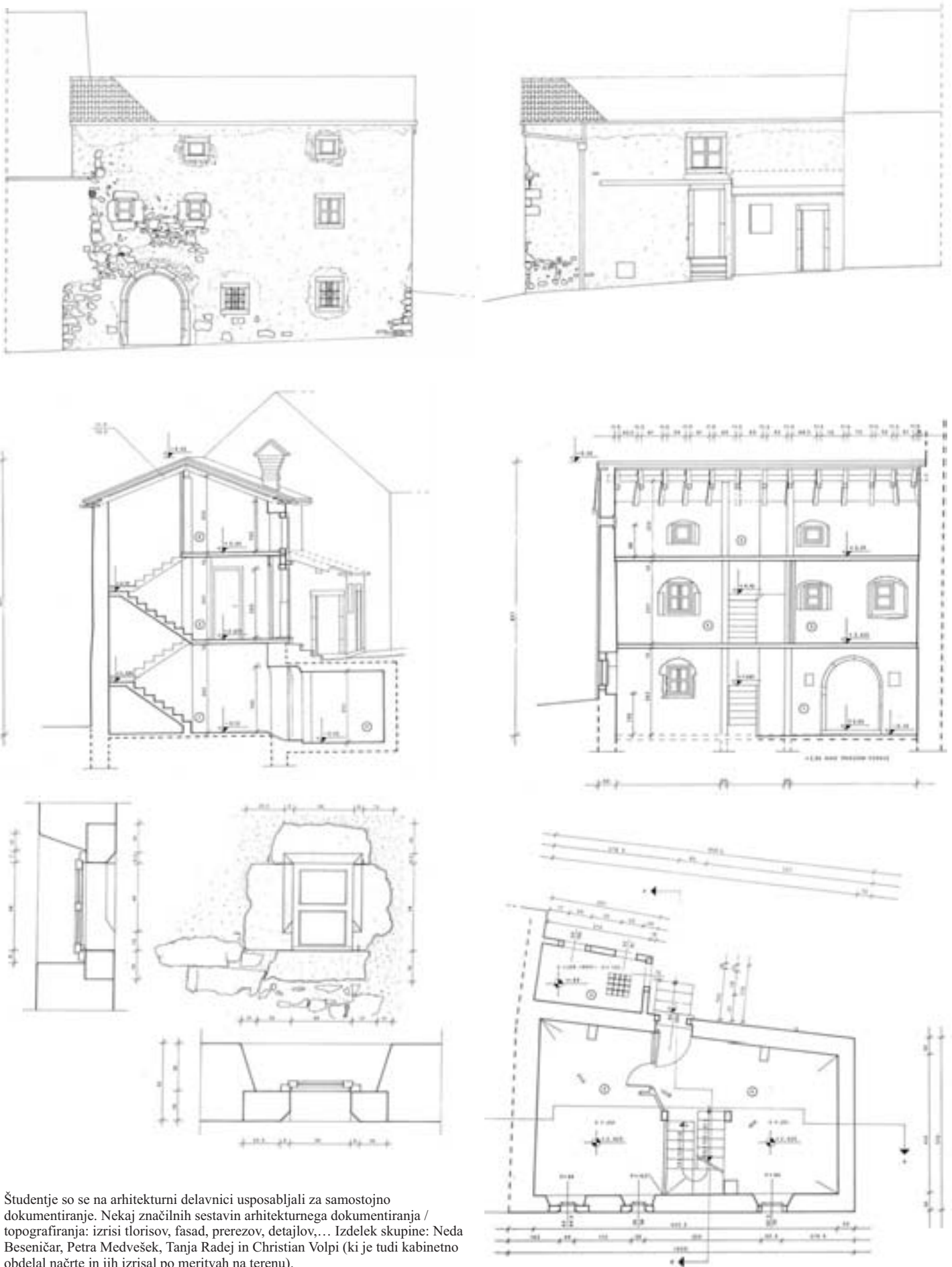
Ob tem je nujno zavedanje, da problem zgodovinskega jedra Štanjela ni rešljiv zgolj znotraj svojih meja, marveč le v tesni povezavi s širšim vplivnim območjem celotnega Krasa, z vključevanjem celotnega potenciala okoliške regije in ob ustrezni sistemski podpori države. To ugotovitev so močno poudarili tudi eksperti Sveta Evrope, ki priporočajo celovito reševanje razvojnih in varstvenih vprašanj na način, ki bi presegel dosedanje parcialne pristope. Zavzemajo se za zagotovitev trajnostnega, integralnega in usklajenega razvoja Krasa, katerega pomemben del je tudi Štanjel.

Ponujeno sodelovanje v okvirih "Pilotnega projekta Kras" z akcijskim delom usmerjenim tudi v revitalizacijo Štanjela, je bila odlična priložnost, da se študentje že med svojim študijem seznanijo s stvarnimi problemi delovanja arhitekture kot stroke v tovrstnih izjemnih okoliščinah.

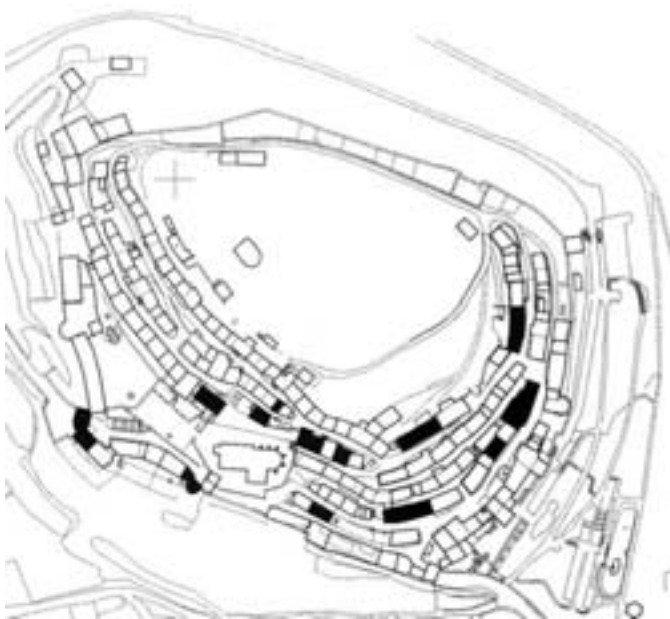
Z izvedeno arhitekturno delavnico, ki je potekala usklajeno s priporočili ekspertov Oddelka za kulturo in kulturno dediščino pri Svetu Evrope, je Fakulteta za arhitekturo pripomogla k morda, zadnji priložnosti, da Štanjel, občina Komen, Kras in država Slovenija udejanijo prizadevanja za preobrat negativnih teženj, da zgodovinsko jedro Štanjela postane v prihodnosti le zavarovano območje "arheoloških ostalin". Štanjel si zasluži mnogo več: lahko je prvovrstno promocijsko središče bogate in raznovrstne kulturne dediščine Krasa in živo naselje muzej na prostem - ki bo privlačno za bivanje domačinov in za obiskovalce.

Rezultate in način dela v okviru arhitekturne delavnice sta publicirala demonstratorja v prispevku v reviji Kras (v dveh nadaljevanjih):

CIMPERMAN, Katja, MARN, Anton. Prispevek za ohranitev in razvoj štanjelove stavbne dediščine. Kras 38/39: str. 72-74, apr. - maj. 2000, in Kras 40: str. 35-39, junij. 2000. ISSN - 1318 3257.

Študentje so se na arhitekturni delavnici usposabljali za samostojno dokumentiranje. Nekaj značilnih sestavin arhitekturnega dokumentiranja / topografiranja: izrisi tlorisov, fasad, prerezov, detajlov,... Izdelek skupine: Neda Beseničar, Petra Medvešek, Tanja Radej in Christian Volpi (ki je tudi kabinetno obdelal načrte in jih izrisal po meritvah na terenu).

Skupina šestnajstih študentov je v Štanjelu podrobno arhitekturno dokumentirala na sliki označene stavbne celote. S podobnimi akcijami bi bilo mogoče v relativno kratkem času pridobiti kvalitetne osnove za celotno zgodovinsko jedro.

Demonstratorja – absolventa Katja Cimperman in Anton Marn – sta poskrbela za nazorne razlage in uporabo osnovnih merilnih orodij. Kolegom študentom sta razkrivala veščine in "skrivnosti" dobrih in učinkovitih meritev, niveliranja, zapisovanja izmer, skiciranja, ... in vsega kar sodi k osnovam arhitekturnega dokumentiranja.

Christian Volpi se je "žrtvoval" za najbolj zahtevna dela skupine v kateri so bile še: Neda Beseničar, Petra Medvešek, Tanja Radej

Življenjski utrip na delavnicah, ki se odvijajo na terenu, je vselej raznovrsten: pojedina v grajski sobani, obisk na dvorišču, na vrtu in v (prazni) kleti nekdanje domačije Maksa Fabijanija v Kobilju (pri S'rzentovih).

Dekleta pri "zahtevnih" meritvah: Anita Pučko, Sabina Šemrl in Andreja Troha

Teško merljivi detajli: Gregor Homšak pri delu "na višini"

V Štanjelu je življenjski utrip marsikje zastal – tudi na hišni številki 26